

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Начальник Навчально-наукового
інституту психології та соціально
захисту

Василь КАРАБИН

«__» _____ 2020 р.

ВК 2.1.1. Основи термінознавства та термінографії

ПРОГРАМА

навчальної вибіркової дисципліни

підготовки бакалавра

спеціальності: 035 «Філологія»

за освітньою програмою: «Переклад з англійської мови»

Розробник програми:

Тищенко О.В. докт. філол.н., професор кафедри іноземних мов та перекладознавства ЛДУ БЖД

Рецензент: Андрейчук Н.І., заступник завідувача кафедри перекладознавства імені Г. Кочура ЛНУ ім Івана Франка, професор, доктор філологічних наук

Програму рекомендовано кафедрою іноземних мов та перекладознавства
Протокол від “27” серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри іноземних мов
та перекладознавства

Олег ТИЩЕНКО

Ухвалено Методичною радою навчально-наукового інституту психології та соціального захисту

Протокол від “2” вересня 2020 року № 1

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Основи термінознавства та термінографії» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності 035«Філологія».

Курс знайомить з найважливішими проблемами термінології різних науково-технічних галузей, природою та функціонуванням термінів, їхніми структурно-семантичними моделями та способами морфологічного, семантичного та синтаксичного термінотворення, дає основні відомості про терміносистему та термінографію, представляє специфіку функціонування спеціальної фахової термінології англійської та української мов.

Предметом вивчення є структура, семантика, мотиваційні та дериваційні особливості науково-технічної термінології, синонімія, антонімія, омонімія термінів, їхні системно-структурні парадигматичні, родо-видові та синтагматичні зв'язки.

Міждисциплінарні зв'язки здійснюються з іншими практичними дисциплінами. Навчальна дисципліна «**Основи термінознавства та термінографії**», є базою для вивчення подальших дисциплін, а саме: «Фонетика основної іноземної мови», «Зіставне мовознавство», «Основи лексикографії».

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Термінознавство як наука. Його основні напрями та проблематика.

Тема 1.1. Термінознавство

Тема 1.2. Визначення терміна

Тема 1.3. Напрями термінознавства

Тема 1.4. Уніфікація. Стандартизація.

Змістовий модуль 2. Організація термінологічних систем на рівні парадигматики

Тема 2.1. Система термінів

Тема 2.2. Синонімія

Тема 2.3. Антонімія

Тема 2.4. Гіпонімічні парадигми

Змістовий модуль 3. Способи творення термінів

Тема 3.1. Морфологічний спосіб творення термінів

Тема 3.2. Семантичний спосіб творення термінів

Тема 3.3. Метафора у термінотворення

Тема 3.4. Терміни-абревіатури

Змістовий модуль 4. Галузева термінологія

Тема 4.1. Військова термінологія

Тема 4.2. Термінологія сфери цивільного захисту

Тема 4.3. Термінологія ІТ та кібербезпеки

Тема 4.4. Медична термінологія

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Основною метою викладання навчальної дисципліни **«Основи термінознавства та термінографії»** є всебічний розвиток лінгвістичного, соціолінгвістичного, психолінгвістичного, і прагматичного компонентів перекладацької комунікативної компетенції шляхом вивчення термінології різних галузей, що об'єктивується високим професійним рівнем виконання різноспрямованих за цільовою мовою (українська та англійська) форм та видів перекладу спеціальної та міжгалузевої термінології

1.2. Основними завданням курсу **«Основи термінознавства та термінографії»** є:

- навчити різних видів усного та письмового перекладу науково-технічних текстів англійською і українською мовами, змістом якого є формування навичок володіння загальнонауковою та спеціальною термінологічною лексикою,
- подальший розвиток граматичних автоматизмів і мовленнєвих умінь, які входять до складу терміносистем різних мов;
- виявити закономірності основних етапів становлення і розвитку галузевих термін систем і термінознавства;
- з'ясувати статус сучасного термінознавства в системі розділів науки про мову та галузевих дисциплін;
визначити основні аспекти термінотворення і терміновжитку;
- виявити лексико-семантичні особливості термінів;
- проаналізувати особливості варіантних і синонімічних терміноодиниць у галузевих терміносистемах;
- виявити відмінності між історично сформованими напрямками розвитку галузевих терміносистем;
- проаналізувати теоретичні засади укладання наукових текстів різного стильового й жанрового спрямування (навчально-довідкові, власне наукові тексти, лексикографічні статті, усні виступи тощо);
- сформувати практичні вміння та навички укладання різножанрових наукових текстів.

1.3. Програмні результати навчання:

- знати суть і завдання діяльності комуніканта - посередника, пов'язаної з письмовим і усним перекладом галузевих текстів англійською або українською мовами;
  - знати термінологічний апарат і основні положення термінознавства;
  - визначати структуру та семантику загальнонаукової, міжгалузевої та спеціальної термінологічної лексики сучасних провідних галузей людської діяльності;
  - використовувати морфологічні, синтаксичні, семантичні та стилістичні розбіжності систем англійської та української мов, а також соціолінгвістичні й прагматичні чинники, які впливають на процес та результат функціонування та стандартизації певних терміносистем і номенклатур;
  - працювати із загальними, політехнічними та спеціальними (галузевими) джерелами інформації з метою отримання додаткової інформації (фонових знань) стосовно проблематики тексту оригіналу;
  - користуватися Інтернет-ресурсами загальноосвітнього та спеціального наукового призначення, оформленими у вигляді електронних бібліотек, словників, енциклопедій, інформаційних блогів та персональних сайтів науковців;
- виконувати різні форми та види галузевого перекладу, які характеризуються високим рівнем еквівалентності та адекватності

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 135 годин(и)/ 4.5 кредитів ECTS.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕРМІНОЗНАВСТВО ЯК НАУКА. ЙОГО ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТА ПРОБЛЕМАТИКА.

- Тема 1.1.** Термінознавство
- Тема 1.2.** Визначення терміна
- Тема 1.3.** Напрями термінознавства
- Тема 1.4.** Уніфікація. Стандартизація.

Змістовий модуль 2.

Організація термінологічних систем на рівні парадигматики

- Тема 2.1.** Система термінів
- Тема 2.2.** Синонімія
- Тема 2.3.** Антонімія
- Тема 2.4.** Гіпонімічні парадигми

Змістовий модуль 3. *Способи творення термінів*

Тема 3.1. Морфологічний спосіб творення термінів

Тема 3.2. Семантичний спосіб творення термінів

Тема 3.3. Метафора у термінотворення

Тема 3.4. Терміни-аббревіатури

Змістовий модуль 4. *Галузева термінологія*

Тема 4.1. Військова термінологія

Тема 4.2. Термінологія сфери цивільного захисту

Тема 4.3. Термінологія ІТ та кібербезпеки

Тема 4.4. Медична термінологія

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

Павлова О.І. Основи термінознавства. Навчальний посібник для студентів вищих на-вчальних закладів. – Рівне: Волинські обереги, 2011.

Панько Т.І., Кочан І.М., Мацюк Г.П. Українське термінознавство. – Львів: Світ, 1994.

Крижанівська А., Симоненко Л. Актуальні проблеми упорядкування української термінології. – К, 1987.

Зарицький М.С. Актуальні проблеми українського термінознавства: Підручник. – К.: ІВЦ «Видавництво «Політехніка»»; ТОВ «Фірма «Періодика»», 2004. – 128 с

Допоміжна

Акульшина Н.Т. Сучасна військова термінологія: когнітивно-прагматичні виміри (на матеріалі перської, української та англійської мов). Автореферат дисертації... канд. філол. н. – Київ, 2016.

Губич П.В. Соматична метафора в пожежній термінології української, польської та англійської мов. Львівський філологічний часопис.- №6, 2019. С.44-48.

Д'яков А.С., Кияк Т.Р., Куделько З.Б. Основи термінотворення: Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. – К.: КМ Academia, 2000. – 218 с.

Іванченко М.Ю. Переклад англійської мови галузевої літератури. Охорона праці. Навчальний посібник. Львів: ЛДУБЖД, 2017.

Красножан Ж.В. Із спостережень над омонімією в термінології / Українське мовознавство. – 1985. - № 15. – С.3-10.

Кияк Т.Р Лингвистические аспекты терминоведения. – К., 1989.

Пальчевська О.С. Гуманітарне розмінування в Україні: комунікація, термінологія, словник // Львівський філологічний часопис.- № 3, 2018. С. 197 – 201

Садовникова Г.В. Когнітивно-інформаційна природа термінів автомобілебудівництва в англійській, німецькій та українській мовах. К: КНПУ, 2016.

Тищенко О.В. Мовна концептуалізація небезпеки та ризику в науковій та наївній моделях світу: до проблеми лінгвістики безпеки // Studia slawistyczne: etnolingwistyka i międzykulturowa komunikacja, Zeszyt IV, Львів: ЛДУБЖД, Lublin: KUL, 2017, s. 69-89.

Tyshchenko O. Polish and English semantic derivation of handicraft terminology contrasted (a case study of interlingual translation equivalents of weaving terminology) // Науковий часопис Національного педагогічного ун-ту ім. М.П.Драгоманова. Серія 9. Сучасні тенденції розвитку мов. Вип. 17.- Київ: НПУ Драгоманова, 2017. С. 203-212.

Інформаційні ресурси

1. Режим доступу: <http://uapryal.com.ua/wp-content/uploads/2011/11/Dubichinskiy-V.V.-Leksikografiya-russkogo-yazyika-Uchposobie>.

2. http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/13860/1/Dubichynskiy_Leksykohrafiia_2012.

3. <https://myenglishlab.pearson-intl.com/>

4. <http://bbc.co.uk/worldservice/learnenglish>

5. <https://dictionary.cambridge.org/>

6. <http://www.guardian.co.uk>

7. <http://www.independent.co.uk>

7. <http://virt.ldubgd.edu.ua/>

Словники

1. www.multitran.ru

2. www.macmillandictionary.com

4. КРИТЕРІЇ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ ТА ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

При оцінюванні результатів навчання здобувачів освіти потрібно керуватися такими **критеріями успішності навчання**:

Бали	Оцінка	Критерії оцінювання
91–100	Відмінно	Знання: студент засвідчує фундаментальні знання термінів і понять курсу; виявляє глибокі знання мовної системи, рівнів мови, їх одиниць, усвідомлено застосовує теоретичні положення під час коментування, пояснення мовних явищ та

Бали	Оцінка	Критерії оцінювання
		<p>фактів; з'ясовує причинно-наслідкові зв'язки у виявленні мовних закономірностей; самостійно здобуває знання, опрацьовуючи основну і додаткову літературу; використовує знання під час розв'язання пізнавальних завдань; володіє знаннями, здобутими у ході виконання самостійної роботи; володіє інформацією про найновіші досягнення у лінгвістичній галузі, вміє застосувати її для розв'язання практичних завдань. Уміння: виконує вправи найвищої складності, виявляючи уміння описового, класифікаційного та аналітико-синтетичного характеру, аргументує власні дії, подає поширені коментарі до лінгвістичних явищ, не припускаючись помилок; здатен запропонувати власні шляхи і способи розв'язання лінгвістичних задач.</p>
81–90	Добре	<p>Знання: студент засвідчує повною мірою знання термінів і понять курсу; виявляє глибокі знання мовної системи, рівнів мови, їх одиниць, усвідомлено застосовує теоретичні положення під час коментування, пояснення мовних явищ та фактів; з'ясовує причинно-наслідкові зв'язки у виявленні мовних закономірностей; самостійно здобуває знання, опрацьовуючи основну і додаткову літературу; використовує знання під час розв'язання пізнавальних завдань; володіє знаннями, здобутими у ході виконання самостійної роботи; володіє інформацією про найновіші досягнення у лінгвістичній галузі, вміє застосувати її для розв'язання практичних завдань. Уміння: виконує вправи найвищої складності, виявляючи уміння описового, класифікаційного та аналітико-синтетичного характеру, аргументує власні дії, подає поширені коментарі до лінгвістичних явищ, не припускаючись помилок; спирається на знання різних підходів до тлумачення мовних фактів і закономірностей.</p>
71–80	Добре	<p>Знання: студент на належному рівні засвідчує знання термінів і понять курсу; виявляє знання будови мови, її рівнів та одиниць; студент належно ознайомлений з основною навчально-науковою літературою, але не виявляє обізнаності повною мірою з додатковою літературою; демонструє</p>

Бали	Оцінка	Критерії оцінювання
		широку лінгвістичну компетенцію, але не завжди її достатньо для пояснення причинно-наслідкових зв'язків у мовній системі. Уміння: виконує основні види практичних завдань, але не завжди правильно пояснює власні дії; виконує дії класифікаційного характеру, але допускає незначні мовленнєві помилки в оформленні класифікаційних жанрів; не може пояснити всі лінгвістичні закономірності, засвідчені в конкретному випадку; аналізує мовні явища, припускаючись поодиноким незначних помилок; доречно і ефективно реалізує креативні підходи у розв'язанні різних видів завдань.
61–70	Задовільно	Знання: студент засвідчує достатні знання термінів і понять курсу; виявляє достатні знання будови мови, рівнів мови, їх одиниць; студент володіє фрагментарним, та не завжди усвідомленим обсягом засвоєної інформації; наводить приклади з лекцій та підручників, не застосовує знання у нових умовах; у процесі коментування спирається лише на знання, здобуті під час колективної роботи. Уміння: виконує основні вправи, виявляючи уміння описового, класифікаційного та аналітико-синтетичного характеру, але реалізує дії лише за аналогією; коментує мовні явища, але припускається помилок; у мовленні наявні недоліки.
51–60	Задовільно	Знання: студент засвідчує достатні знання термінів і понять курсу; виявляє достатні знання будови мови, рівнів мови, їх одиниць; студент володіє фрагментарним, та не завжди усвідомленим обсягом засвоєної інформації; наводить приклади з лекцій та підручників, не застосовує знання у нових умовах; у процесі коментування спирається лише на знання, здобуті під час колективної роботи. Уміння: виконує основні вправи, виявляючи уміння описового, класифікаційного та аналітико-синтетичного характеру, але реалізує дії лише за аналогією; коментує мовні явища, але припускається помилок; у мовленні наявні недоліки.
35–50	Незадовільно	Знання: студент засвідчує слабкі знання термінів і понять курсу; виявляє недостатні знання будови мови, рівнів мови, їх одиниць; студент слабо володіє теоретичним матеріалом, що

Бали	Оцінка	Критерії оцінювання
		зумовлено недостатнім опрацюванням навчально-наукової літератури; помиляється у процесі формулювання дефініцій, не може навести приклади. Уміння: відчуває труднощі під час виконання простих вправ; допускає помилки у виявленні мовних одиниць, визначенні їх структури, семантики та функцій; помиляється у визначенні категоріальних властивостей.
0–34	Незадовільно	Здобувач повністю не виконав вимог робочої програми навчальної дисципліни. Його відповіді під час лабораторних робіт та результати поточного контролю є невірними та/або необґрунтованими. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними.

5.ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовуються такі засоби діагностики успішності навчання:

- поточний контроль (оцінювання усних і письмових відповідей під час практичних занять, написання контрольних робіт та поточне тестування);
- контроль за самостійною роботою (перевірка конспектів, виконання завдань до практичних занять);
- підсумковий контроль (диференційований залік та екзамен).

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінювання. Оцінка із 100-бальної шкали в національну переводиться відповідно до діючого положення про освітній процес (91–100 – «відмінно», 71–90 – «добре», 51–70 – «задовільно», менше 51 – «незадовільно»).